

§ 7. Underlag till budget 2021 med inriktning 2022 och 2023 för äldrenämnden

Dnr 1.2.1.108/2020

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till budgetunderlag för år 2021 med inriktning för 2022 och 2023 och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendet

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2020-04-03

Under respektive inriktningsmål:

- En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla
  - En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt
  - En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden
- anges de strategiska satsningarna i punktform för hur nämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål under treårsperioden 2021-2023.

Förslag till beslut

Ordföranden Erik Slottner (KD) föreslog att nämnden skulle besluta i enlighet med förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

Särskilda uttalande

Ledamoten Lisa Ahlstrand m.fl. (S) anmäler ett särskilt uttalande enligt följande:

Med anledning av den pågående pandemin har förutsättningarna för stadens verksamheter i grunden ändrats och föreliggande ärende ses som ett underlag som i stor utsträckning kommer behöva ändras när den ekonomiska och verksamhetsmässiga analysen av konsekvenserna är klarlagda. Det är inte fråga om huruvida vi får fler pandemier, utan en fråga om när och vi behöver noggrant analysera och förbättra arbetssätten för att staden ska stå bättre rustad inför nästa utbrott.

Det är uppenbart att vårt samhälle kommer ställas inför stora utmaningar under kommande år. En negativ tillväxt under 2020 kommer drabba stadens intäkter såväl som kostnader. Det är

därför välkommet att regeringen med stöd av Liberalerna och Centerpartiet fattat beslut om en historiskt stor höjning av statsbidragen till kommuner och regioner. Det möjliggör en ambition att möta kommande utmaningar samt upprätthålla och förbättra verksamheternas villkor.

Det är därtill angeläget att budgetarbetet och analysen av konsekvenser till följd av corona-krisen tar sin utgångspunkt i att stärka stadens beredskap. Vi har redan tidigare konstaterat att staden behöver öka beredskapen för kriser – bland annat genom krav på upprustning av skyddsrum och brandstationer. Mer kommer krävas. Vi förutsätter att stadens arbete under Corona-krisen kommer utvärderas av oberoende expertis (så som skedde efter terrordådet 7 april) och att denna ges i uppdrag också att redovisa de beredskapshöjande åtgärder som krävs samt att dessa tillåts påverka budgeten för 2021. I ljuset av pandemin har de politiska skiljelinjerna blivit än mer tydliga. Under den förra mandatperioden genomförde vi i den nuvarande oppositionen flera åtgärder för att förbättra arbetsvillkoren inom äldreomsorgen och för att höja kvaliteten för de äldre. Det är uppenbart att mycket mer behöver göras. När det kommer till att skydda människor från smitta är vi beredda att gå längre än den blågröna majoriteten visat sig vara. Det är inte rimligt att sätta företagens bästa före patientsäkerheten och det hoppas vi blivit tydligt även för de borgerliga partierna. I den analys som kommer göras och som behöver vara grund för nämndens arbete anser vi att följande frågor måste vara centrala.

Kommunikationen mellan staden och utförarna måste säkerställas och kanaler för att regelbundet sprida och inhämta information måste finnas. Kraven på att utförarna tillhandahåller tillämplig skyddsutrustning och tvättar arbetskläder måste skärpas och följas upp. För att kunna följa de basala hygienrutinerna måste förvaring av handtvål, handsprit och pappershanddukar säkerställas hos den enskilde hemtjänsttagaren.

Att vara chef inom äldreomsorgen är ett tungt ansvar, där många redan innan pandemin haft en oerhört stor arbetsbörda. Det visar sig tydligt nu i stadsdelarna där personalen är utarbetad och där chefer måste hyras in för att klara den uppkomna situationen. Chefernas situation måste förbättras och deras förutsättningar behöver ändras för att ge dem möjlighet att klara sina uppdrag.

Personalkontinuiteten behöver öka, både inom hemtjänsten och inom äldreboendena. Personalen behöver få bättre förutsättningar för att vilja och kunna arbeta kvar, inte minst då vi de närmaste åren kommer att få betydligt fler äldre som behöver äldreomsorg. Vi har lagt flera förslag för att öka anställningstryggheten och vi hoppas att dessa kan ses med andra ögon efter denna tid. Den orimligt höga andelen timanställda inom äldreomsorgen måste minska. Ur smittskyddssynpunkt är detta avgörande.

Istället för att heltid ska vara norm, AVA-anställningar undvikas och timanställningar likaså, utöver vad som krävs för att exempelvis täcka korttidsfrånvaro, ska utförare inom hemtjänsten nu endast eftersträva att de anställda erbjuds heltid och fast anställning. Detta behöver ändras. Bra arbetsvillkor och fasta anställningar är inte bara nyckelfaktorer när det gäller att kunna rekrytera utan också för att behålla medarbetares kompetens. En hög personalkontinuitet i verksamheterna bidrar i stor grad till att staden ska kunna bibehålla och utveckla en hög kvalitet i välfärden. Vi måste skapa förutsättningar för dem som redan arbetar inom vård och omsorg att vilja, orka och kunna arbeta kvar. Otrygga anställningar kommer varken leda till ett hållbart arbetsliv eller en högre kvalitet för den enskilde. Inte heller kommer fler händer att lockas till att vilja arbeta med vård och omsorg. Personalkontinuiteten har visat sig vara avgörande även i denna krissituation.

Även ur kompetenssynpunkt är det viktigt att ha en stor andel fast anställd personal. När majoriteten vill se en ökad kompetens hos äldreomsorgens medarbetare samt att all tillsvidareanställd personal har goda språkkunskaper och grundutbildning gäller det i verkligheten långt ifrån alla som arbetar med de äldre. Inte heller blir målet om att all tillsvidareanställd personal ska ha grundutbildning ett särskilt omvälvande mål att nå, då äldreomsorgen till nära en fjärdedel bemannas av timanställda, vilket drabbar den enskilde direkt, som får en minskad personal-, tids- och omsorgskontinuitet. Det finns en överenskommelse mellan SKR och Kommunal från april 2017 då man tog ett beslut om yrkesutvecklingstrappa för vård- och omsorg. I den överenskommelsen finns 800 poäng och 1500 poäng medräknade. 800 poäng motsvarar vårdbiträde och 1500 poäng motsvarar undersköterska. Vi anser att även Stockholms stad bör följa överenskommelsen.

Tidigare har vi sett att kostnaderna för övergripande utbildning, fortbildning och kompetensutveckling blivit lägre än budgeterat. Anledningen till detta angavs vara dels att alla utbildningar inte varit fullbokade, dels att den personal som påbörjat utbildningar inte alltid har kunnat fullfölja dem. Ersättningen för vikarietäckning var dock betydligt lägre än budgeterat, vilket betyder att de som inte kunnat fullfölja sin utbildning har arbetat istället. Detta är oroande och vi skulle gärna se att förvaltningen närmare följer upp anledningarna till varför personalen inte fullföljt sina studier. För att nå målen om en ökad kompetens hos äldreomsorgens medarbetare med goda språkkunskaper och grundutbildning behöver vi ge verksamheterna de bästa förutsättningar vi kan och underlätta för personalen. Språkkunskaperna behöver underhållas även efter anställning.

Grundbemanningen behöver öka, för att minska användningen av timanställningar, för att höja kvaliteten och för att förbättra arbetsmiljön. Vi vill även se fler bemanningsenheter, med fastanställda heltidsvikarier som ska kunna täcka upp då ordinarie personal är frånvarande, vilket kommer att underlätta kompetensutveckling och minska den administrativa bördan med att ringa in och introducera ny personal i verksamheten. Vi ser nu hur staden överanställer personal och inrättat personalpooler. Det är ett arbete som behöver fortsätta även efter att just denna kris är över.

Vi lever allt längre och hinner därför utveckla flera sjukdomar varför framtidens äldreboenden behöver vara flexibelt byggda för att både kunna ge den enskilde livsglädje och vård i större utsträckning. Digitalisering och välfärdsteknik kommer att utvecklas och underlätta för den enskilde och personalen, men samtidigt måste de arbetsmiljöproblem och risker digitaliseringen riskerar medföra kontinuerligt analyseras utifrån ett behovsperspektiv.

Ledamoten Robert Mjörnberg m.fl. (V) anmäler ett särskilt uttalande enligt följande:

Vi har nåtts av rapporter om att många av de som gått bort i covid-19 har bött på äldreboenden i Stockholm och att smittan även finns inom hemtjänsten. På flera håll har det varit hot om skyddsstopp på grund av bristande skyddsutrustning för personalen. Vi är mycket bekymrade över den här utvecklingen och vill börja med att framhålla att staden behöver göra sitt

yttersta för att minska smittspridningen och skydda de utsatta grupperna. Men att vi också ser att de åtgärder som Vänsterpartiet kämpat för att införa under föregående mandatperiod så som arbetskläder inom hemtjänsten har varit väldigt viktiga i denna situation. För spridningen av covid-19 är det troligt att stort antal timanställda haft betydelse och att en översiktlig kontroll av huruvida man följt Folkhälsomyndighetens krav försvårats av mångfalden privata vårdgivare inom hemtjänst och vård- och omsorgsboende.

Läget under den pågående coronapandemin ställer många andra frågor i skuggan, men vi vill ändå utifrån underlaget för budget från äldreförvaltningen lyfta upp några aspekter som särskilt bör beaktas inför budgetarbetet.

Sårbara grupper

Inom flera områden så lyfter förvaltningen att det behövs ökade resurser. Exempelvis för att tillsammans med socialförvaltningen arbeta för att bygga upp ett stadsövergripande stödcentrum för yngre personer med demenssjukdom. Stöd till anhöriga blir allt viktigare och behöver prioriteras, i synnerhet ur ett jämställdhetsperspektiv med tanke på att förvaltningen påpekar att det i stor utsträckning är kvinnor som står för anhörigomsorg. Långtifrån alla anhöriga känner till det anhörigstöd som erbjuds från staden. En del deltar exempelvis i samtalsgrupper, vilket är en uppskattad verksamhet, medan andra inte känner till detta stöd. Staden behöver därför lägga större resurser på att nå ut till fler anhöriga som kan tänkas vara i behov av stöd. Förvaltningen skriver att våld i nära relation är ett annat prioriterat område. I syfte att kunna rikta resurser för att ge rätt stöd och hjälp till personer som blivit utsatta för våld eller utsätter andra för våld behöver staden inventera omfattningen av behovet. Det är viktigt att det finns utrymme för att genomföra utredningen och att det sedan finns tilldelas resurser för de åtgärder som behövs.

Lämpliga bostäder

Flertalet äldre bor i otillgängliga fastigheter vilket kan försvåra möjligheten att klara sig själv ökade behov och det leder till ett ökat behov av insatser från äldreomsorgen. För att fler äldre ska kunna bo hemma i sina egna hem om de så önskar behövs ökat samarbete med stadsbyggnads- och exploateringsnämnden för att skapa fler tillgängliga bostäder, både i nybyggnation men också arbeta för att tillgängliggöra det befintliga beståndet. Vänsterpartiet har i vårt förslag till budget föreslagit att

möjligheten att anlägga hiss genom på- och tillbyggnad i låghus för att öka tillgängligheten i bostadsbeståndet ska prövas. Detta arbete skulle behöva ske strategiskt för att kunna bidra till fler tillgängliga bostäder även i det befintliga bostadsbeståndet. Vi anser att alla äldre som vill ska ha möjlighet att flytta till en seniorbostad och att staden ska arbeta för att de seniorbostäder som byggs eller renoveras ska ha tillgång till med gemensamhetslokaler med matsal. Staden ska även fortsätta arbetet att inrätta aktivitetscentrum på fler av stadens seniorbostäder. För äldre med behov av större omvårdnadsinsatser ska biståndsbedömt servicehus eller vård och omsorgsboende finnas som alternativ.

Förvaltningen framhåller att det finns ett behov av boende med inriktning mot äldre med socialpsykiatrisk problematik, med eller utan missbruk. Vi anser att staden behöver ta ett kommunövergripande ansvar för dessa boenden, att nya profilboenden bör etableras som KÖV – kommunövergripande verksamhet, för att kunna möta det behovet.

Hemtjänst

Det framtida rekryteringsbehovet inom äldreomsorgen innebär att staden behöver vara en attraktiv arbetsgivare och då är arbetsmiljön mycket viktig. Detta är en insikt som vi hoppas att den styrande majoriteten tar till sig, om fler ska vilja arbeta inom äldreomsorgen behöver arbetsvillkoren vara goda, detta kan vi endast garantera i de fall där staden bedriver verksamheten. I utvecklingsarbetet inom hemtjänsten ser vi ramtid som positivt för arbetsmiljö men även utveckling av möjlighet att ge personal förtroende genom arbetsformer som utformas enligt modeller för tillit. Förutom att minska antalet medarbetare per chef bör också fortsatt arbete läggas på att minska antal hemtjänstpersonal per enskild hemtjänsttagare. Vi vet också sedan tidigare att de borgerliga partierna emotsatt sig ökade krav på privata utförare när det kommer till arbetsmiljö och krav på kollektivavtalsliknade villkor, att inte på alla sätt som står till buds försöka förbättra arbetsmiljö och arbetsvillkor kommer att stå oss dyrt framöver när det kan riskera att bli än svårare att rekrytera personal till äldreomsorgen.

En annan förbättring av arbetsmiljön för personalen inom hemtjänsten som Vänsterpartiet införde under den förra mandatperioden var schemalagd reflektion för personalen, förvaltningen framhåller nu att det visat sig ge positiva effekter

på såväl personalens arbetsmiljö som verksamhetens kvalitet. Detta är mycket glädjande.

Nationella kvalitetsregister

I arbetet med stöd för användning av de fyra nationella kvalitetsregister, som har antagits inom staden, förutsätter vi att man inom den pågående utvecklingen av systemstödet Esset även kommer möjliggöra en anslutning till kvalitetsregisterdata utan behov av dubbelregistreringar.

Nationella minoriteter

Stockholm är förvaltningsområde för finska, samiska och meänkieli vilket innebär att det måste planeras för att tillgodose behov av omsorg på dessa språk, både i form av dagverksamhet och boenden. Enligt förvaltningen behövs det kartläggning av språkkompetens hos personal och behovsinventering som grund för att veta hur staden ska gå vidare med detta arbete. Detta kommer sannolikt att kräva ökade resurser för att få till.

Tryggt mottagande i hemmet

Tryggt mottagande i hemmet är nu implementerat i hela staden. Förvaltningen efterlyser ställningstagande för hur Tryggt mottagande i hemmet fortsättningsvis ska organiseras och finansieras. Vänsterpartiet anser att det är angeläget att det nu finansieras fullt ut i ordinarie budget.

Drift och fördelning av medel

Äldrenämnden bör stimulera och stödja initiativ och idéer som gynnar de äldre. Vid fördelning av medel föreslås dock att i möjligaste mån en värdering görs utifrån evidensbaserad nytta samt cost-benefit analys.

Ledamoten Leif Söderström m.fl. (SD) anmäler ett särskilt uttalande enligt följande:

Vi anser det nödvändigt, med anledning av den senaste tidens ekonomiska volatilitet i Sverige och vår omvärld, att en stramare budget med syftet att värna stadens kärnverksamheter förbereds. I en tid då kommunens finanser ställs på prov, är det politikens uppgift att göra rätt prioriteringar för att garantera stockholmarna en trygg vardag.

Sverigedemokraterna välkomnar därför förvaltningens insikt kring COVID-19:s redan nu tydliga konsekvenser för stadens

ekonomi. Vi anser dock att äldreomsorgen är ett sådant särskilt område som inte bör utsättas för drastiska nedskärningar och omprioriteringar. Äldreomsorgen är en garant för en värdig ålderdom, och bör därför fortsatt vara en av stadens mest prioriterade områden.

§ 8. Remiss av motion av Peter Wallmark och Martin Westmont (båda SD) om att kvalitetssäkra stadens tolkverksamhet

Dnr 1.6-129/2020

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Ärendet

Äldreförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2020-03-17

Peter Wallmark (SD) och Martin Westmont (SD) föreslår i en motion att kommunfullmäktige ska besluta om att staden ska anställa egna auktoriserade tolkar för de mest förekommande språkuppdragen. I motionen föreslås också att regelbundna stickprovskontroller ska göras för att garantera att tolkarna arbetar på ett korrekt sätt och följer de etiska reglerna för uppdraget.

Motionärerna hänvisar till Tolkutredningen ”Att förstå och bli förstådd - ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk”, SOU 2018:83. Med hänvisning till Tolkutredningen lyfter motionärerna fram att många av landets tolkar saknar utbildning, saknar tillräckliga språkkunskaper och har dålig medvetenhet kring de etiska regler som ska följas. Motionärerna skriver också att det finns en problematik kring att auktoriserad tolk är en skyddad titel medan benämningen tolk inte är det.

Äldreförvaltningen delar inte motionärernas förslag om att staden ska anställa egna auktoriserade tolkar för de mest förekommande språkuppdragen. Äldreförvaltningen anser att tolkresurserna ska användas flexibelt, effektivt och samhällsekonomiskt. Detta görs inte genom att staden anställer egna tolkar. Behovet av tolkresurser i olika språk varierar också beroende på flyktingströmmar och migration.

I övrigt håller äldreförvaltningen med om att tolkförmedlingstjänster ska kvalitetssäkras. Vikten av att kvalitetssäkra ingångna avtal framgår också tydligt av stadens program för upphandling och inköp samt dess tillämpningsanvisningar.

Förslag till beslut

Ordföranden Erik Slottner (KD) föreslog att nämnden skulle besluta i enlighet med förvaltningens förslag.